

ליקוטים נפלאים פרשת שופטים

אברים שלך, מכל מקום לא תסור מדברי חכמים לפי שכל אבריו הם דוגמא למה שלמעלה בעולמות העליונים, וכל עשיותיו ראוי להיות על דוגמא עליונה.
(ישמח משה)

"מקרב אחיך תשים עליך מלך" (יז, טו)

בעל ה"יסוד העבודה" ז"ע, אמר פעם בשולחנו בשבת קודש בלשון זו: "מקרב אחיך תשים עליך מלך" מתוך רגשי אחווה אמיתית ('מיט ברידערשאפט') זוכים להמליך עלינו מלכותו ית"ש.

לאחר השבת ניגש אליו יהודי שנקלע אל השולחן, וישאל: "לפי דבריכם רבי, איך יתפרש חציו השני של הכתוב?!" השיבו הצדיק בשאלה: מדוע רק בלבך עלתה קושיא כזו, ולא בלב אף אחד מכל הציבור שהקשיב לדברים?!" והמשיך: אמשול לך משל, למה הדבר דומה, לאדם שהצטנן ולקה בריאותו. הורה לו הרופא שייקח לבנה (ב' צרויה) ויסיקנה באש וישפוך עליה חומץ, ואת האדים שיעלו ינשום אל תוך ריאותיו ויטב לו. הלך האיש, שפך חומץ על לבנה צוננת, ולא הועיל מאומה, וישב אל הרופא מתלונן שתרופתו תרופת שווא. לגלג עליו הרופא: הלא אמרתי לך להסיק את הלבנה באש ואדים יעלו ממנה, מה תועלת יש בצוננת! הנמשל: החסידים באו אל השולחן בלבבות קרועים ומורתחים, אי לכך קלטו את העניין כראוי, הלב המורתח מעלה "אדים" וירפא להם... לא כן אתה שבאת בלב צונן... את הלקח ומוסר השכל לא קלטת, וקושיה מטרידה אותך.

"וכסף וזהב לא ירבה לו... למען ילמד" (יז, יז-יט)

כסף גורם לביטול תורה, לכן אומרת התורה, לא ירבה לו כסף וזהב, למען ילמד, שיוכל לשבת במנוחה וילמד תורה.

"וכתב לו את משנה התורה הזאת" (יז, יח)

שתי ספרי תורות, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו ואחת שהיא נכנסת ויוצאת עמו (סנהדרין כא:).
למלך בישראל, למנהיג, צריך שיהיו לו שני ספרי תורות, אחת שמונחת בבית גנזיו, לו לעצמו, שיזהר בה לכל פרטיה ודקדוקיה, בקפדנות יתרה, ואחת שתצא עמו אל העם, כלפי העם יתנהג בנחת ובוותרנות ולפנים משורת הדין.
(כתב סופר)

"שפטים ושטרים תתן לך וגו' אשר ה' אלקיך נתן לך לשבטיך" (טז, יח)

האלשי"ך הקדוש כתב שהרי יש ויכוח בין הקב"ה לבני ישראל, שבני ישראל טוענים 'אם אין קמח אין תורה', קודם צריך פרנסה בשפע וכך יוכלו לעסוק בתורה. והקב"ה טוען לעומתם 'אם אין תורה אין קמח', כשיעסקו בתורה יהיה פרנסה בשפע. הנה יש ראייה לצד שלנו, כי יעקב אבינו ע"ה כאשר ברח את השבטים הקדים את זבולון שהיה עוסק במשא ומתן, ליששכר שהיה עוסק בתורה וזבולון היה מפרנסו. וזה שאמר משה "שופטים ושוטרים", 'שופט' בגימטריא 'פרנסה' ו'שוטר' בגימטריא 'תפלה', ומשה רמז לצדיקים כיצד להמשיך שפע לישראל, קודם להמשיך פרנסה ואחר כך יגיעו לתפלה ולעבודת ה', והראיה "אשר ה' אלקיך נתן לשבטיך" כי כך בברכת השבטים סדר יעקב אבינו שהקדים זבולון ליששכר. (עטרת ישועה)

"לא יומת על פי עד אחד" (יז, ו)

פעם כשהשכמתי בבוקר, נפל לי לתוך פי פסוק ופירושו. וזהו, לא יומת על פי עד אחד, הפירוש לפי חכמינו ז"ל (סוטה מב), שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה (דברים כ, ג), אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שאושיע אתכם. והנה יש בקריאת שמע "ע" ו"ד" רבתי, עד. וזה, לא יומת על פי עד אחד, היינו הפה שמעיד על אחדות הבורא, ינצל ולא ימות. (רמתיים צופים)

"בין דם לדם בין דין לדין" (יז, ח)

פי' ה'נועם אליעזר" אצל דם רש"י אומר בין דם טמא לדם טהור, ואצל דין הוא אומר בין דין זכאי לדין חייב, למה אצל דם הוא מקדים את הדבר הלא טוב כלומר טמא ואילו אצל דין הוא מקדים את הדבר הטוב כלומר דין זכאי? אפשר לומר דבר נחוץ מאוד שצריך לידע כל איש ישראל שאצל שאלה בדיני איסור והיתר, כל זמן שאינך מברר להיתר אתה צריך להחמיר עליך ולא להתיר את עצמך עד שתדע בבירור שזה טהור ולכן הקדים טמא, אבל בדין שיש לך על אחר כל זמן שאינך מברר שהלה חייב ואינך יודע בבירור גמור תחזיקו כל הזמן בחזקת זכאי ולכן הקדים בדין זכאי.

"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (יז, יא)

אמרו בגמרא דיש לימין חשיבות כיון שניתנה תורה בימין, ויש לשמאל חשיבות דקשירת תפילין הוא בשמאל, אמר רב נחמן בר יצחק וירא שמים יוצא ידי שניהם, נועל תחילה נעל של ימין אבל קושר תחילה נעל של שמאל, דחשיבות של שמאל הוא בקשירה. ושמא יאמר האדם מה לי לדקדק בזה, הלא ימין ושמאל אברים שלי הם ומה שייך בזה יראת שמים איך שאני נועל ואיך שאני קושר, לזה אמר הפסוק "ולא תסור מן הדבר אשר יגידו" החכמים גם במה שהוא "לך ימין ושמאל", שהם

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת שופטים

להתגאות, אבל אם אצלו גם 'לבלתי סור מן המצווה ימין ושמאל' שאינו מסיח דעתו רגע אחד מן התפילין, ואינו מבטל רגע אחד מתלמוד תורה, ואם אעפ"כ יהיה לבלתי רום לבבו מאחיו, אז יש רבותא בדבר. ואז יהיה קיום למלכותו, כי כמו שבתוך בגד תופרים סחורה מבפנים וזה נותן החוזק והצורה לבגד שיחזיק, וכמו"כ כשיש לבלתי סור מן המצווה ימין ושמאל, אז יהיה קיום למלכותו וכמו שממשיך הפסוק למען יאריך ימים על ממלכתו.

"תמים תהיה עם ה' אלוקיך" (יה, יג)

ביאר בעל הקדושת לוי "תמים תהיה" 'שלם תהיה' בהכל ולא יחסר לך כלום אם תלך "עם ה' אלקיך" בדרכי השי"ת.

"וכי יהיה איש שנא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש ומת ונס אל אחת הערים האל ושלחו זקני עירו ולקחו אתו משם ונתנו אתו ביד גאל הדם ומת לא תחוס עינך עליו ובערת דם הנקי מישראל וטוב לך" (יט, יא)

בפרשתינו עוסקת התורה בעניין 'גואל הדם', שמי שהרג נפש בשגגה, צריך הרוצח לברוח לעיר מקלט, ובכך יציל את נפשו, אבל אם הוא לא ברח, יכול קרובו של הנרצח להרוג את הרוצח מדין 'גואל הדם'. אולם צריך לדעת, שעיר מקלט מועילה רק לרוצח בשוגג, אבל מי שרצח במזיד גם אם ברח לעיר מקלט, יכול גואל הדם להורגו שם.

ורבנו האור החיים הקדוש מבאר את כל הפרשה, בדרך רמז על היצר הרע, שהורג המון נפשות מישראל, ולעתיד לבוא הוא ירצה להינצל ויננס לעיר מקלט, אך זה לא יועיל לו, כי הוא הרג את נשמות בני ישראל במזיד, ולכן הקדוש ברוך הוא יהרוג את היצר הרע, גם אם ינוס לעיר מקלט.

וכך מפרש רבנו את הפסוקים, 'וכי יהיה איש שנא לרעהו היצר הרע נקרא 'שונא' כי אין שונא לאדם כמו היצר הרע, 'וארב לו וקם עליו' שהוא אורב לאדם להחטיאו, ויצר הרע מסביר לאדם על העבירה שהיא מצוה, ועל ידי שהוא מכשילו בשוגג הוא כבר יכול להחטיאו במזיד. ועל ידי החטא הוא 'קם' ומתגבר ושולט על האדם, ועל ידי כך 'והכהו נפש ומת' - שהוא חובל ומכה את הנפש, ועל ידי החטא תמות הנפש.

'ושלחו אותו זקני עירו' הם הבית דין של מעלה ששם הוא עירו ומקומו של השר אדום 'ונתנוהו ביד גואל הדם' שיתנו את היצר הרע ביד אבינו שבשמים, שהוא גואל דמם של ישראל, 'ומת' שימות בעצמו על ידי נגיעת יד הקדוש ברוך הוא בו, שה' יתברך מושיט אצבעו ביצר הרע, ושורפו.

וממשיך הפסוק ואומר 'ובערת דם הנקי מישראל' שהרי כמה דמים רבים ששפך באורבו, ואז יהיה 'וטוב לך' כי בהבטל רוח הטומאה, תהיה נשלמת בחינת הטוב אצל בני ישראל.

"וכתב לו את משנה התורה הזאת" (יז, יח)

מובא ב"להורות נתן" שמעתי מש"ב הגה"צ רבי עקיבא סופר זצ"ל בעמח"ס דעת סופר שפירש הפסוק הנ"ל ודרשו חכמינו ז"ל (סנהדרין כא:): שתי תורות אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו. ופירש על פי מה שכתב ה"חובות הלבבות" שהחסיד צהלתו בפניו ואבלו בלבו, וכמו כן המלך כלפי חוץ התנהג בגאווה באומץ ובגבורה, אבל במעמקי לבבו היה לבו נשבר ונדכה. ולזה רימזו שתי הספרי תורות, אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו היינו כלפי חוץ מרה עוז וגבוה, ואחת שהיא מונחת בבית גנזיו היינו בתוך לבו שהוא שבור ורצוף עכ"ד.

"והיה כשבתו על כסא ממלכתו" (יז, יח)

אמר הרה"ק בעלה אמרי אמת מגור זי"ע איתא בחז"ל (ירושלמי בכורים ג, ג), העולה לגדולה, מוחלין לו כל עונותיו. הרי שבים עלייתו על כסא ממלכתו הוא צדיק, נקי מכל חטא ועוון, ואומרת התורה, והיה, תמיד יהיה ככה, כשבתו על כסא ממלכתו, שלא ידבק בו בשנות ממשלתו מעריצות השלטון ומתאוות המושלים, אלא נקי וטהור יישאר כביום שבתו על כסא ממלכתו.

"והיתה עמו וקרא בו" (יז, יט)

לכאורה הרי 'והיתה' לשון נקבה, ואילו 'וקרא בו' לשון זכר. ויובן זאת על פי דברי ה'דעת זקנים' שכתבו, כי ספר התורה שהיה תלוי בזרועו של המלך, לא היה כתוב בו אלא עשרת הדברות, ומכיוון שמ'אנכי' עד 'לרעך' תר"ג אותיות נגד תר"ג מצוות התורה, לכך נקרא בשם ספר תורה. לפי זה נמצא ששני ספרי התורה שהמלך כותב אינם זהים זה לזה, ואם כן לשון הפסוק מדוייק היטב. על זו שהייתה תלויה בזרועו כתב, 'והיתה עמו' בלשון נקיבה מאחר ולא היה שם כי אם פרשה אחת - פרשה לשון נקיבה היא, וזה שהיה בבית גנזיו כתב, 'וקרא בו' דהוי ספר תורה - ספר לשון זכר הוא. (כתבי אבא מארי סנהדרין קע"ה)

"לבלתי רום לבבו מאחיו" (יז, כ)

אמר כ"ק אדמו"ר ר' צבי הירש מקרעטשניף זי"ע כשאומרים בבוקר ריבון כל העולמים ואדוני האדונים לא על צדקותינו וכו', הנה דבר זה פשוט שאין מדברים כאן על אחד שקם בקושי בשעה שמונה, לאחר לילה בלא יראת שמים, שאם אחד מתנהג כן, וכי גדלות הוא לומר לא על צדקותינו וכו' כי על רחמיך הרבים, וכי יהיה עז פנים שיחשוב שיש לו איזה פנים לפני השי"ת, ועל כרחק שמדברים כאן מאחד, שלילותיו קודש, וזהו לעולם יהיה אדם ירא שמים בסתר ובגלוי וזהו הנהגת הלילה, ויהיה דובר אמת בלבבו, וכמו"כ וישכם שהוא קם לפנות בוקר, אעפ"כ יאמר ריבון העולמים וכו'. וכן יש לומר ג"כ בפירוש הפסוק, הנה אם המלך אינו בדרגה יותר משאר אחיו אזי אין שום רבותא במה שאינו מתגאה על אחיו, מתי כן שייך גדולה, רק כשהוא מתנהג בדרגה הראויה. וזהו ביאור הפסוק, 'לבלתי רום לבבו מאחיו', אך יתכן שהדבר הוא משום שאין לו במה